

הזבח [אפילו מכאן ועד עשרה ימים] – אינו מקדש (דומיא ד'עולה'). ואין חילוק אם היה הפסול בזבח או בנסכים או בשניהם – הזבח לא ירד ונסכיו ירדו.

אולם אם נפסל הזבח בשחיטה או קודם לכן, הרי הנסכים נחשבים כבאים בפני עצמן ולא ירדו (עפ"י חז"א זבחים יט, כה. וע' חדושים ובאורים מנחות ה, ד).

לרבן גמליאל – המזבח מקדש את כל הראוי לו, גם דבר שאינו ראוי לאשים (דם, נסכים), ואף אם הוא בא בגלל דבר אחר, כמנחה ונסכים הבאים עם הזבח (על המזבח).

להלכה הזבח הפסול לא ירד והנסכים ירדו, בין נסכים הבאים עם הזבח בין הבאים בפני עצמם, כרבי יהושע (ערמב"ם פסוה"מ ג, יד ובנושאי כלים; ליקוטי הלכות ועוד).

ב. אמר רב פפא: קמצים שלא נתקדשו בכלי – אין המזבח מקדש (מפני שמחוסרים מעשה בגופם, ועדיין אינם מבוררים למזבח).

אימורי קדשים קלים לפני זריקת הדם – מקדש, מפני שאינם מחוסרים מעשה בגופם. (כן אמר עולא. והסיקו התוס' דאיתא בין לרבי שמעון בין לרבי יהודה).

יש אומרים דוקא כשנזרק הדם לבסוף וי"א אפילו נשפך הדם. ע' להלן פה).

קרבנות חיים – ירדו ('עולה' – משראוי לעלות).

לדברי התוס' (פז: פח.) דם שנזרק על המזבח, לדברי הכל אין צריך לקנחו.

ג. אברי הקרבנות (כשרים) שפקעו מעל המזבח – מחזירים אותם.

והוא הדין ללבונה, שראויה על מזבח החיצון (תוס' עפ"י מנחות כו:).

קטורת שפקעה – אין מחזירים.

אע"פ שיש מהתנאים שסוברים אין מחזירים את הפוקעים – רוב דעות התנאים סוברות

שמחזירים. וכן הלכה (עפ"י מג"ח תמ, יב).

דפים פד – פה

קלד. אלו סוגי פסולין אם עלו על המזבח – לא ירדו, ואלו שאם עלו – ירדו?

רבי שמעון נתן כלל בדבר: כל שפסולו בקודש (רש"י: שנפסל משבא לעזרה. תוס': שארע הפסול לאחר שנתקדש בכלי, או: כל שכיוצא בו כשר בקודש במקום אחר) – אם עלה לא ירד, וכל שאין פסולו בקודש – ירד;

הלכך: רובע ונרבע, מוקצה, נעבד, אתגן, מחיר, כלאים, טרפה, (וי"א שבטריפה אין הדבר מוסכם אם נחשב 'אין פסולו בקדש'. ע' תוי"ט להלן יב, ד), ויוצא דופן (ובכלל אלו זקן חולה ומזוהם ונדמה וטמטום ואגדרוגינוס. תוס'), כיון שאין פסולם בקודש – ירדו. ובעלי מומין – לתנא קמא ירדו, וכן מסר רבי חנינא סגן הכהנים מאביו, שהיה מדחם מהמזבח [כלאחר יד, לא באופן גלוי וישיר. ע' גמרא להלן פה: באבע"א].

ואילו רבי עקיבא מכשיר בדוקין שבעין, כלומר אותם מומים שאינם פסולים בעופות.

הלכה כרבי חנינא סגן הכהנים בשם אביו (עפ"י פירוש המשנה לרמב"ם ורע"ב).

אימורים או דם שנפסלו בלינה; בשר שיצא; נטמא; נשחט במחשבת חוץ-לזמנו או חוץ-למקומו; קרבנות קבלו פסולין את דמם, אותם שיש להם הכשר במקום אחר כגון טמאים; הניתנים למטה שנתנם למעלה ולהפך; הניתנים בחוץ שנתנן לפנים ולהפך – כל אלו שעלו, לא ירדו.

נשחטה בלילה; נשפך דמה; קבלו פסולים אם הדם, אותם שאין להם הכשר במק"א; יצא הדם חוץ לקלעים – לדברי רבי שמעון לא תרד ולדברי רבי יהודה תרד (ואת, הוא, העלה – הרי אלו שלשה מיעוטים, ומסתבר למעט את אלו שאין להם הכשר במקום אחר, משא"כ שאר הפסולים שיש להם אופני הכשר כגון: לינה – בבשר השלמים, יוצא – בבמה).

[קדשי קדשים ששחטם [או קיבל דם. ערש"י תוס ור"ג ריש מעילה] בדרום; לדברי רבי יהודה ירדו. ולרבי שמעון – מחלוקת רבה ורב יוסף. והשיבו על דברי רבה שאמר ירדו (עפ"י ריש מעילה. וע' להלן קכ).]

א. במסכת מנחות (עט) נחלקו רבה ורבה אודות קרבן שנשחט במחשבת חוץ למקומו ועלה על המזבח, האם ירד [אליבא דרבי יהודה] אם לאו. ולפי לשון אחת בגמרא חזר בו רבה ונקט שירד.

ופרשו התוס' [בדעת רבא האומר ירד], רק קדשים קלים ששחטם במחשבת חוץ למקומו ירדו כי אין בהם מעילה קודם זריקה, וכיון ששחט בפסול אין זריקה מתרת. אבל קדשי קדשים לא ירדו, שבהם יש מעילה קודם זריקה ואין הקפדה בזריקה החסרה. [ואולם במחשבת 'שלא לשמה' לא ירד, כי פסולו קל יותר. אפשר משום שהוא כשר ברוב הזבחים].

ולבסוף נסתפקו לומר שמא אף בקדשי קדשים במחשבת חוץ לירושלם – אם עלה ירד, ואילו קדשי קדשים שחשב לאכלם חוץ לקלעים – לא תרד, לפי שהמקום ראוי לאכילת קדשים קלים.

ובמנחות (עט) צדדו התוס' שדוקא בתודה אמר רבא ירד [כי רק בה אין להשוות מחשבת חוץ למקומו לחוץ לזמנו בגלל קידוש הלחם, ע"ש].

ב. התוס' צדדו שאפשר שמודה רבי שמעון כשנשפך הדם לפני קבלתו שירד. וכן כששחטו וקבלו פסולים שאין להם הכשר במק"א (וע' רעק"א; נצי"ב; גליונות קה"י; אחיעזר ח"ב כט, ד).

ג. עוף שנשחט בפנים; אפילו לרבי שמעון, אם עלה על המזבח – ירד, כאילו הרגו ללא שחיטה (תוס' לעיל סט. ד"ה לאתויי ולהלן קיא:).

ד. פסק הרמב"ם הלכה כרבי יהודה. ואעפ"כ פסק (פסוה"מ ג, ז) שקדשי קדשים שנשחטו בדרום – לא ירדו (ע' בנו"כ ובמפרשים כאן; חדושי ר' אריה לייב ח"ב כח; שפת אמת קר"א וחדושי הנצי"ב ריש מעילה). ובספר ליקוטי הלכות לא הכריע בדבר.

דברים שאינם בני מזבח כלל – כגון החלקים הנאכלים, וכל שכן דברים שלא חלה עליהם כלל קדושת מזבח – ירדו לדברי הכל. וכן קטורת שעלתה על המזבח החיצון – תרד, שאינה ראויה לו בשום פנים.

קלה. האם יש חיוב משום העלאה בחוץ באופנים דלהלן:

א. שחט בהמה בפנים בלילה, והעלה בחוץ.

ב. שחט עוף בפנים והעלהו בחוץ.

ג. שחט בחוץ והעלה בחוץ.

א. שחט בהמה בלילה בפנים והעלה בחוץ – אמר רבי יוחנן: חייב, שלא תהא פחותה משוחט בחוץ ומעלה בחוץ. לפי אפשרות אחת בגמרא, יש תשובה על דבריו, ולפי אפשרות אחרת תרצו. ועירי (להלן קיא:): סובר דלא כרבי יוחנן, ופותר [מלבד לרבי שמעון].

א. אין הנידון בזה אלא לרבי יהודה שנשחטה בלילה תרד, אבל לרבי שמעון – ודאי חייב על ההעלאה, שהרי מתקבלת היא בפנים שאם עלתה לא תרד (עפ"י תוס').

ב. פסק הרמב"ם (מע"ה"ק יח, יז) לפטור, אפילו העלה ביום (ראב"ד).

ב. שחט עוף בפנים והעלהו בחוץ – פטור. [ואפילו לריו"ח דלעיל – לפי ששחיטת עוף בפנים לאו כלום היא, וכאילו התיו ראשו ולא שחט].

ג. שחט בחוץ והעלה בחוץ, בין בהמה בין עוף – חייב על השחיטה ועל ההעלאה, (ואלהם תאמר... – לערב פרשיות שוחט ומעלה, להשוותם [ובשחיטת העוף בחוץ חייב מריבוי הכתוב, כדלהלן קו]. ולרבי יוסי הגלילי (קו). אין חיוב העלאת חוץ בקדשים שנשחטו בחוץ).

דף פה

קלו. א. אימורים שהעלם על המזבח קודם וריקת הדם – האם מורידם ממנו אם לאו? האם יש בהם דין מעילה?

ב. עולה כשרה ששחטה בראש המזבח – האם מפשיטה ומנתחה במקומה או שמא צריך להורידה מהמזבח לצורך הפשט וניתוח?

ג. עולה פסולה – האם יש בה הפשט וניתוח, ועורה ניתן לכהנים?

ד. עולה פסולה שעלתה על המזבח קודם הפשט וניתוח, בסוגי פסולים שדינם ב'לא ירדו' – מה יעשה?

ה. בהמה בעלת מום שעלתה על המזבח – מה דינה?

ו. עוף שנרבע על ידי אדם – האם כשר לקרבן?

ז. הפסולין שעלו על המזבח ודינם ב'לא ירדו', והורידם – האם מעלם שוב?

א. אמר עולא: אימורי קדשים קלים שהעלם על המזבח לפני וריקת דמם – לא ירדו. (ואעפ"י שלפני הוריקה אינם בכלל קדשי ה'. וכל שכן קדשי קדשים שקדושת הגוף עליהם אף קודם וריקה). וכן מסרו מרבי יוחנן.

כתבו התוס' (פג): שכן הדין גם לר' יהודה שאמר שבנשפך דמה – תרד, כאן מודה כיון שיש דם לזריקה. ומשמע לכאורה מפשט לשונם שאם לא נזרק הדם – ירדו. וכן מדויק מלשון הכסף-משנה (פסוה"מ ג, יב), וכן כתבו כמה אחרונים. ואולם בחזון איש (יט, טו כ) נקט שאפילו נשפך הדם אח"כ ולא נזרק על המזבח – לא ירדו.

לענין דין מעילה, אמר ריו"ח שאין באימורי קק"ל מעילה אעפ"י שהם על המזבח, כי עדיין לא הובררו להיות חלק הראוי לגבוה (רש"י. ואם משלה בהם האור – ע' חזו"א יט, כ).

ב. עולה כשרה ששחטה בראש המזבח [או שחטה למטה והעלה אותה על המזבח. תוספתא פ"ט; רמב"ם פסוה"מ ג, ב], מפשט הגמרא כפרש"י נראה שהדבר שנוי במחלוקת האם יש הפשט וניתוח בראש המזבח, או מורידה להפשט וניתוח ושוב מעלה.

והר' חיים (בתוס'. וע"ע בשטמ"ק) פרש שלדברי הכל מפשיט ומנתח על גבי המזבח, אם כבר עלתה. לא נחלקו אלא אם אפשר להעלותה לכתחילה על המזבח ולהפשיט ולנתח עליו.

הדחת הקרביים לעולם נעשית למטה, הלכך מורידים ומדיחם וחוזר ומעלם.

א. וכן הדין לשאר זבחים שחוטבים שעלו על גבי המזבח, מפשיט ומנתח במקומם ומוריד העור

והבשר ונותנים לבעליהם ומקטיר השאר (עפ"י תוספתא; רמב"ם פסוה"מ ג, ג).

ב. מהאחרונים דנו האם יש איסור בכשרים להורידם מעל המזבח ע"מ להעלותם שוב [ורק לצורך

הפשט וניתוח הותר הדבר לדעה אחת], או שמא לא נאמר איסור הורדה אלא בפסולים.

ויש שתלו זאת במחלוקת הראשונים (ע' קרן אורה; זבח תודה; הר צבי; חדושים ובאורים).